

Döbbenet

A minap üzenetet kaptam a számítógépemen. Két konok, keserves, keserű szót: *Éljen Trianon!*

Nem haragot, nem gyűlöletet, nem megvetést keltett bennem, csak végtelen szomorúságot és döbbenetet.

***

Vak, ideidéző, otthonkereső emlékezéssel haza gondolok megint.

A vízre vágyom. Menekülök. A parthoz csapódó, csillogó hullámokhoz, a sekély vízben ragyogva nyújtózó, tiszta, csillámló homokpadokhoz, amelyeket ilyen alacsony vízálláskor a Duna kihord, érzem a víz alatt kavargó puha iszapot, orromban van a folyó, a homok, a parti füzek és nyárfák szaga. Haza. Az immár itthon is, otthon is vesző haza. Itt van a tenyeremben a Duna, az ártér, a tarvágással dacoló parti erdő, még a kivágott tölgyfa is itt van, és megfogható. Mennyit érveltem, veszekedtem, fenyegetőztem, jajgattam, könyörögtem érte, végette, hiába?! Végül is megtanultam tőle valamit. Az a szemem látára és akaratom ellenére kegyetlenül kivágott őstölgy megtanított arra, hogy elmúlunk. Nem a halálra tanított meg, hisz amikor lemegy a nap, mindig megrezdül a feje sok öregnek*, hanem az életünkkel egy időben való elmúlásra.

Furcsa, szokatlan ez az elmúlás. Elevenen múltunk el, mintha mindenünk elveszne; még életünkben elmúlunk, eltűnik a világunk, elmúlnak igazságaink, értékeink, szavaink és tetteink, s a helyükben keletkezett űrt hazudott igazság, kitalált világ tölti be. Nem nyomtalanul múltunk el; marad nyomunk, de megváltoztatva, másképpen. Megágyazunk egy gyanús, hazug, álértékekkel kérkedő kornak.

***

Nagyon meleg van... Emlékezem. A Duna leapadt. Zavaros is, halk is, szinte meghúzta ma-

gát. A túlsó part messze került. Mi, a vízen innen elcsendesedtünk, mintha számot vetnénk magunkkal... Háború van... Igen, már jó régen dúl a háború... Nem ideát dörög a fegyver, hanem egyelőre odaát, távolabb. Tudjuk; látjuk a Duna fölött elhúzó repülőket, olyanok, mint a hasas állatok, nehézkesek, bombával terhesek... Fenyegetéssel, balsejtelemmel... Háborgunk. Sőt: van, aki ágál, hogy nem helyes, nem igazság. Nem igazság, hogy nem állunk ki, hogy átszökdösünk a határon túlra, hogy nem akarunk aknamezőre, leólmozott koporsóba kerülni. Az sem igazság, hogy ücsörgünk csendben, és igyekszünk megúszni, noha kutyakötelességünk védeni és megvédeni ezt a hazát, hiszen ez a föld évszázadok óta idetartozik... Évszázadok óta és ide! Nem a megvédés üt szíven, hanem az idetartozás meg az évszázadok.

Heten-nyolcan vagyunk. Az előbb még hal-kan énekeltünk. Ismerjük a tavaszi szelet meg a négyszögletű kerek erdőt, hisz vannak gyerekeink, akad már unoka is. Most fél órája azon „vitakozunk”, poggyász-e vagy podgyász, csekély-e a sekély, kéknevű-e a kéknyelű, kaucs-e a kaucs, szemafor-e a szemafor, és tanakodtunk, mi a szösz lehet az aloja. Otthon vagyunk, mondom. Beszélgetünk, a bor csillog és piroslik, ugyanúgy, mint eddig, a sör habot vet, és kicsordul, ugyanúgy, mint eddig, a levegő otthonos, könnyű és vízszagú. A túlsó part homályba vész, a homok immár hűvös, puha, és meglapul, a simogató és selymesen, bársonyosan ölelő Duna zavaros, bölcs és nagy...

Évszázadok?! Persze hogy évszázadok...! A mi keserves, hosszú évszázadaink; a szüleim, a nagyszüleim, a dédszüleim... A zombori temető, ahol Mérey Sándor és Anna fekszik, ahova a testvérem került, ahol az apám és az öccse, a kis Tibi nyugszik..., ahol a bátyjuk, Pista is nyugodna, de nem nyugszik, mert nem nyughat, mert máig sem tudjuk, hol tüntették el. A győzők ugyanis gyakran agyonverték a legyőzötteket.

Nem bírom ki, egyenesen megkérdezem, mindenkinek külön-külön nekiszzegezem a kérdést: Tudod-e, mióta tartozunk ide? Tudod-e, mikor és hol szakították el és csatolták ide ezt az országrészt, a mi kis világunkat? Mikor?! Hány éve?! Hány éve tartozik ide ez a föld? Mikor és milyen és hol volt a békekötés? Alig nyolcvan éve!

Nem tudta senki, és nem hitte el senki.

Most, amikor ezt írom, Trianonnak még mindig nincs száz éve!

Végtelen most a szomorúság bennem, és nagyon megdöbbsentem.

Éljen Trianon!

Bár nem volt szabad kimondani, mi tudtuk, és gondoltunk rá. Ahogy Juhász Gyula mondta.

Annak idején a gimnáziumban történelem-előadásokat kértünk, mert rájöttünk, hogy nem ismerjük a történelmet. Akkoriban, az '50-es évek végén, a '60-as évek elején dúlt az emberarcú kommunizmus, sanda gyanúm, hogy már az önigazgatás is előrevetette árnyékát. Az a fontos, hogy az iskola megengedte nekünk, a mi osztályunknak. Tehát Zomborban mi magyar történelemből pótórákat hallgathattunk. Később, az egyetemen is külön tanfolyamot kértünk történelemből és művelődéstörténetből, mert nem tudtuk korba, térbe és időbe helyezni az irodalmi műveket.

Éljen Trianon!

Valaki leírta... Leírta, mert hiszi. Most, amikor a határon túlra szakadtak, a nem maguk akaratából lett külhoniak remegnek a magyar szóért, és fogcsikorgatva harcolnak érte. Anyanyelvükért, anyanyelvünkért vívnak kegyetlen, szinte kilátástalan harcot. Emlékszem, nagyon jól emlékszem arra a kínzó, remegő félelemre, arra a kétségbeejtő bizonytalanságra, amely minden tanévkezdéskor ránk szakadt, és gyötört bennünket: nyitnak-e magyar osztályt, leszünk-e elegen a magyar tagozathoz.

Elmúlunk, eltűnünk. Utánunk marad a más és a másilyen, én mégis makacsul, talán oktanul, kissé érthetetlenül, de kitartóan hiszem, hogy a szó megmarad, és magyar marad; hiszem, akarom hinni, hogy Anna és Sándor, Erzsébet és József, Tibor és Margit nem forog, nem fog forogni a sírjában.

Írtam ezt az Úrnak 2018. esztendejében, Szent Mihály havának 11–12. napján, miután rájöttem: hazaárulók pedig vannak**.

* „Megrezdül a feje sok öregnek erre: / Egy másután mégis mennek a nyughelyre.” (Arany János: Toldi estéje)

** Könyves Kálmán: ...boszorkányok pedig nincsenek.

Katona József